REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNA KOMISIJA ZA KONTROLU POSTUPAKA JAVNE NABAVE

KLASA: UP/II-034-02/26-01/538
URBROJ: 354-02/9-26-15
Zagreb, 26. listopada 2026.

Državna komisija za kontrolu postupaka javne nabave, OIB: 95857869241 u Vijeću sastavljenom od članova: Maje Kuhar, predsjednice te Marijane Gortan Krnić i Saše Čaldarevića, članova, u žalbenom postupku pokrenutom po žalbi žalitelja Vik-dental d.o.o., Zagreb, OIB: 82797192152, u odnosu na Odluku o odabiru, u otvorenom postupku javne nabave s namjerom sklapanja okvirnog sporazuma s jednim ponuditeljem na razdoblje od 36 mjeseci, broj objave: 026/S F02-0004203, predmeta nabave: stomatološki materijal, naručitelja Dom zdravlja Zadarske županije, Zadar, OIB: 82455745471, na temelju članka 3. Zakona o Državnoj komisiji za kontrolu postupaka javne nabave (Narodne novine broj 18/13, 127/13, 74/14, 98/19 i 41/21) te članaka 398. Zakona o javnoj nabavi (Narodne novine broj 120/16, 114/22 i 48/26; dalje u tekstu: ZJN 2016) donosi sljedeće

R J E Š E NJ E

1. Žalba žalitelja, Vik-dental d.o.o., Zagreb odbija se kao neosnovana.

2. Odbija se zahtjev žalitelja, Vik-dental d.o.o., Zagreb za naknadom troškova žalbenog postupka kao neosnovan.

O b r a z l o ž e nj e

Naručitelj, Dom zdravlja Zadarske županije, Zadar objavio je 27. svibnja 2026. u Elektroničkom oglasniku javne nabave Republike Hrvatske (dalje u tekstu: EOJN RH) poziv na nadmetanje i dokumentaciju o nabavi, u otvorenom postupku javne nabave s namjerom sklapanja okvirnog sporazuma s jednim ponuditeljem na razdoblje od 36 mjeseci, broj objave: 026/S F02-0004203, predmeta nabave: stomatološki materijal. Kriterij odabira ponude je ekonomski najpovoljnija ponuda na temelju kriterija: cijena, 90,00 bodova i rok isporuke, 10 bodova.

U predmetnom postupku javne nabave dostavljene su četiri ponude, od čega je naručitelj u postupku pregleda i ocjene ponuda jednu ponudu ocijenio valjanom te je Odlukom o odabiru URBROJ: 01-2955/2026 od 31. srpnja 2026., koja je u EOJN

RH objavljena 11. kolovoza 2026., kao ekonomski najpovoljniju odabrao ponudu ponuditelja Sljeme Logistika d.o.o., Zagreb.

Na navedenu Odluku o odabiru žalbu je 21. kolovoza 2026. izjavio žalitelj Vik-dental d.o.o., Zagreb. Žalba je uređena podneskom od 25. kolovoza 2026. Žalitelj u žalbi osporava zakonitost postupka pregleda i ocjene odabrane ponude. Žalbenim zahtjevom predlaže poništiti Odluku o odabiru i traži da mu se nadoknade troškovi žalbenog postupka.

Naručitelj u odgovoru na žalbu žalbene navode smatra neosnovanima. Predlaže odbiti žalbu i zahtjev za naknadom žalbenih troškova.

Odabrani ponuditelj, Sljeme Logistika d.o.o., Zagreb u očitovanju osporava žalitelju pravni interes za izjavljivanje žalbe. Navodi da su žalbeni navodi neosnovani.

Tijekom postupka pred ovim tijelom izvedeni su dokazi pregledom i analizom dostavljenog dokaznog materijala koji se sastoji od obavijesti o nadmetanju, dokumentacije o nabavi (dalje: DoN), zapisnika o pregledu i ocjeni ponuda, Odluke o odabiru, ponude odabranog ponuditelja te dostavljenih dokaza.

Žalba je dopuštena, uredna, pravodobna i izjavljena od ovlaštene osobe.

Odabrani ponuditelj u podnescima od 7. i 17. rujna 2026. navodi da žalbu treba odbaciti zbog nedostatka pravnog interesa žalitelja. Navodi da žalitelj ne osporava da nije dostavio tražene kataloge iz kojih bi se mogle utvrditi točne tehničke karakteristike za stavke 39, 40 i 41 te u žalbi ni u podnesku od 1. rujna 2026. ne osporava utvrđenje iz zapisnika o pregledu i ocjeni ponuda da naručitelj, čak i kada bi žaliteljeva ponuda bila valjana, ne raspolaže osiguranim sredstvima za njezino prihvaćanje odnosno ne tvrdi da su sredstva u iznosu cijene njegove ponude (1.041.188,83 EUR) osigurana, ne navodi proračunsku stavku iz koje bi se mogla osigurati niti nudi dokaz realne mogućnosti njihova povećanja za dodatnih 681.188,83 EUR. Navodi da je ponuda žalitelja odbijena kao nepravilna zbog nedostajućih kataloga za tri stavke troškovnika, dok je nedostatak osiguranih sredstava naveden kao dodatna i od sadržajnog nedostatka neovisna zapreka njezinu prihvaćanju. Poziva se na pravno shvaćanje Državne komisije u rješenju KLASA: UP/II-034-02/25-01/540, URBROJ: 354-02/12-25-3 od 29. rujna 2025. "…ponuditelj koji ne ospori sve samostalne razloge odbijanja svoje ponude ne dokazuje pravni interes i moguću štetu.". Vezano za osporavanje pravnog interesa žalitelja, utvrđeno je da žalitelj u konkretnom slučaju ima pravni interes za izjavljivanje žalbe. U okolnostima u kojima je naručitelj u postupku pregleda i ocjene ponuda, ponudu ponuditelja čija cijena prelazi osigurana novčana sredstva naručitelja za nabavu ocijenio neprihvatljivom te ju nije rangirao sukladno propisanim kriterijima za odabir ekonomski najpovoljnije ponude, već je istu odbio iz navedenog razloga, tom se ponuditelju ne može uskratiti pravo na žalbu na odluku o odabiru. Naime, ukoliko bi žalbom na odluku o odabiru uspio osporiti valjanost odabrane ponude, u ponovljenom postupku pregleda i ocjene ponuda koji će uslijediti nakon poništenja odluke o odabiru njegova bi ponuda, ako naručitelj temeljem rangiranja ponuda istu ocijeni ekonomski najpovoljnijom, mogla biti odabrana za sklapanje ugovora o javnoj nabavi ukoliko naručitelj osigura dodatna novčana sredstva, sukladno članku 298. stavku 1. točki 9. ZJN 2016. Stoga, ako naručitelj u postupku

pregleda i ocjene ponuda ponudu ponuditelja čija cijena prelazi trenutno osigurana novčana sredstva naručitelja nije rangirao temeljem primjene kriterija ekonomski najpovoljnije ponude, već je donio odluku o odbijanju takve ponude, u tom slučaju odluka o odbijanju nije konačna pa se takvom ponuditelju ne može uskratiti pravo na žalbu na Odluku o odabiru.

Uvidom u zapisnik o pregledu i ocjeni ponuda utvrđeno je da naručitelj ponudu žalitelja nije rangirao, već naveo da se ponuda žalitelja odbija kao nepravilna budući nisu predani katalozi za stavke 39, 40 i 41, a sukladno odredbama Dokumentacije o nabavi, potrebno je sve kataloge predati kao sastavni dio ponude. Dodatno, naveo je da je riječ o ponudi koja višestruko premašuje procijenjenu vrijednost nabave, čime naručitelj čak i za slučaj valjanosti predmetne ponude ne bi raspolagao osiguranim sredstvima za prihvaćenje predmetne ponude.

Iz sadržaja žalbe proizlazi da žalitelj osporava razlog odbijanja svoje ponude obzirom navodi da ga je naručitelj temeljem odredbe 293. ZJN 2016 trebao pozvati na dostavu nedostajućih dokumenata jer se radi o otklonjivom nedostatku. Stoga, a budući da naručitelj u konkretnom slučaju ponudu žalitelja čija cijena prelazi procijenjenu vrijednost nabave nije rangirao temeljem primjene kriterija ekonomski najpovoljnije ponude, već je donio odluku o odbijanju takve ponude, ta odluka nije konačna te se žalitelju ne može uskratiti pravo na žalbu na odluku o odabiru.

Žalba je neosnovana.

Žalitelj navodi da naručitelj unatoč postojanju niza objektivnih i provjerljivih okolnosti koje su morale izazvati sumnju u izuzetno nisku razinu ponuđene cijene, nije od odabranog ponuditelja zatražio objašnjenje cijene odnosno troška sukladno članku 289. stavku 1. ZJN 2016. Navodi da je procijenjena vrijednost nabave iznosi 360.000,00 EUR kao i da je značajan pokazatelj izuzetno niske razine ponuđene cijene usporedba s ostalim ponudama, te da cijena ponude odabranog ponuditelja iznosi 357.184,50 EUR, cijena ponude drugorangirane ponude iznosi 1.041.188,83 EUR i cijena ponude trećerangiranog ponuditelja iznosi 1.405.726,01 EUR, pa je cijena ponude odabranog ponuditelja za 65,69 % niža od cijene drugorangirane ponude, prosjek cijena preostalih dviju ponuda iznosi 1.223.457,42 EUR, što znači da je cijena odabrane ponude približno 70,81 % niža od tog prosjeka. Smatra da takvo odstupanje nije moguće promatrati kao uobičajenu tržišnu razliku između konkurentskih ponuda, osobito imajući u vidu da su dvije preostale ponude međusobno znatno više od ponude odabranog ponuditelja, već da su navedene okolnosti objektivan i snažan indikator da je ponuda odabranog ponuditelja potencijalno izuzetno niska u odnosu na predmet nabave, zbog čega je naručitelj bio dužan provjeriti može li se predmet nabave uredno izvršiti po ponuđenoj cijeni. Navodi da takav zaključak potvrđuje i analiza strukture troškovnika odabranog ponuditelja obzirom da je odabrani ponuditelj na pojedinim stavkama iskazao cijene koje su izrazito niske u odnosu na cijene drugih ponuditelja, dok je istodobno na drugim stavkama iskazao cijene koje su višestruko više od cijena ostalih ponuditelja. Prilaže tablični prikaz nekoliko pojedinačnih stavki na kojima su iskazane takve izrazito niske, odnosno izrazito visoke jedinične cijene. Žalitelj posluje na tržištu dentalnih materijala već 30 godina, poznate su mu cijene velike većine proizvođača te odgovorno tvrdi da je na isti špekulativni način kreirana većina cijena u troškovniku. U prilogu žalbe dostavlja dokumentaciju, službenu izjavu o cijenama proizvođača Kerr Italia s.r.l., a u kojoj se navodi roba iz troškovnika koju identično nude sva tri ponuditelja, dva ponuditelja ili samo odabrani ponuditelj i iz koje je

razvidna usporedivost ponuđenih proizvoda i tržišnih uvjeta, a time i potvrđena osnovanost sumnji u neuobičajeno, odnosno izuzetno nisko strukturiranje cijena odabranog ponuditelja. Navodi da je iz Izjave u kojoj je sadržan važeći službeni cjenik robe sa nabavnim cijenama za sporne proizvode jasno da je te proizvode nemoguće nabaviti i nuditi po cijenama iz odabrane ponude, kao i da proizvođač izjavom izjavljuje da se neki od kataloških brojeva koje nudi odabrani ponuditelj uopće ne nalaze na cjeniku proizvoda dostupnih za tržište Republike Hrvatske. Ukazuje na okolnost koja dovodi u pitanje mogućnost uredne nabave i isporuke ponuđenih proizvoda Kerr Italia s.r.l. od strane odabranog ponuditelja, a to je da je iz izjave razvidno da odabrani ponuditelj nije naveden kao ovlašteni distributer proizvoda Kerr Italia s.r.l. u Republici Hrvatskoj, već su kao ovlašteni distributeri navedeni Crodent d.o.o., Dental Grupa d.o.o., Ortopan trgovina i servis d.o.o. i Vik Dental d.o.o. Postavlja pitanje na kojoj osnovi odabrani ponuditelj nudi predmetne proizvode Kerr Italia s.r.l. te iz kojeg izvora ih namjerava nabavljati i isporučivati, imajući u vidu da je riječ o proizvodima za koje proizvođač odnosno njegov zastupnik/distribucijski sustav navodi ovlaštene distributere za područje Republike Hrvatske. Navedenu okolnost žalitelj ne ističe kao nepravilnost samu po sebi, nego ista dodatno potvrđuje potrebu da je naručitelj, prije prihvaćanja ponude odabranog ponuditelja trebao provjeriti može li odabrani ponuditelj predmetne proizvode zakonito i uredno nabavljati i isporučivati pod uvjetima iz ponude. Navodi da se u konkretnom slučaju ne radi tek o pojedinačnim odstupanjima cijena, već o tipičnom obrascu strateškog formiranja jediničnih cijena (tzv. frontloading). Riječ je o situaciji u kojoj ponuditelj pojedine stavke, za koje očekuje da će se realizirati u neznatnom opsegu ili se uopće neće realizirati, iskazuje po izrazito niskim cijenama, dok istodobno stavke za koje očekuje veću realizaciju vrednuje izrazito visoko te se na taj način formalno održava konkurentna ukupna cijena ponude, dok se stvarna ekonomska korist može ostvarivati kroz realizaciju upravo onih stavki koje su precijenjene. Navodi da takav obrazac proizlazi iz troškovnika odabranog ponuditelja, pa strukturu njegovih jediničnih cijena zajedno s činjenicom da je ukupna cijena ponude 65,69 % niža od drugorangirane i 70,81 % niža od prosjeka preostalih cijena ponuda nije bilo moguće zanemariti. Žalitelj ne tvrdi da činjenica različitih jediničnih cijena predstavlja nedopušteno postupanje, već da kombinacija ekstremno niskih i ekstremno visokih cijena, uz golemo odstupanje ukupne cijene od ostalih ponuda, predstavlja objektivan indikator koji je naručitelj bio dužan provjeriti. U prilogu dostavlja izjavu o važećim cijenama proizvođača Kulzer, cjenik proizvođača BMS, cjenik proizvođača KaVo, e-poruku s ponudom ovlaštenog distributera proizvođača Komet. Ističe da takva struktura troškovnika nije pravno relevantna samo sama po sebi, nego zato što promatrana zajedno s ukupnom cijenom ponude i velikim odstupanjem od ostalih ponuda dodatno pojačava sumnju u ekonomsku održivost ponuđene cijene i mogućnost urednog izvršenja ugovora pod uvjetima iz ponude. Žalitelj ne tvrdi da je svako odstupanje pojedinačne jedinične cijene od cijena drugih ponuditelja samo po sebi nedopušteno niti da gospodarski subjekt nije slobodan samostalno formirati svoju ponudu, međutim kada je ukupna ponuđena cijena gotovo tri puta niža od cijene drugorangiranog ponuditelja i gotovo četiri puta niža od cijene trećerangiranog ponuditelja, a istodobno struktura troškovnika pokazuje izrazita i međusobno povezana odstupanja pojedinačnih cijena, navodi da naručitelj takve okolnosti nije smio zanemariti prilikom pregleda i ocjene ponuda, naprotiv upravo su takve okolnosti morale dovesti do zaključka da se ponuđena cijena čini izuzetno niskom u odnosu na predmet nabave u smislu članka 289. stavka 1. ZJN 2016. Navodi da kada na temelju objektivnih okolnosti nastane opravdana sumnja u

izuzetno nisku razinu cijene provjera takve cijene nije stvar slobodne procjene naručitelja, već zakonska obveza. Citira članak 22. stavak 1. Pravilnika o dokumentaciji o nabavi te ponudi u postupcima javne nabave navodeći da su u konkretnom slučaju navedeni pokazatelji višestruko premašeni, odabrana ponuda je 65,69 % niža od drugorangirane ponude, odnosno 70,81 % niža od prosjeka preostalih dviju ponuda slijedom čega se radi o okolnostima koje, zajedno s izrazito neuobičajenom strukturom jediničnih cijena u troškovniku predstavljaju ozbiljan objektivni temelj za sumnju u izuzetno nisku ponudu. Pozivajući se na odredbu članka 289. stavka 1. ZJN 2016 i načela javne nabave iz članka 4. ZJN 2016 navodi da kada postoje konkretni i objektivni pokazatelji da je ponuđena cijena izuzetno niska, obveza je naručitelja ne prihvatiti takvu cijenu bez prethodne provjere njezine ekonomske utemeljenosti i mogućnosti urednog izvršenja ugovora. Poziva se na praksu Državne komisije i Visokog upravnog suda Republike Hrvatske (dalje: VUS) u presudi, poslovni broj UsII-59/2025 od 16. travnja 2025.

Zaključno navodi da naručitelj nije mogao samo konstatirati da je odabrana ponuda formalno prihvatljiva i potom je odabrati bez provjere ponuđene cijene, već je bio dužan sukladno članku 289. stavku 1. ZJN 2016 od odabranog ponuditelja zatražiti objašnjenje cijene, osobito imajući u vidu da su zaprimljene najmanje tri ponude, da je odabrana ponuda 65,69 % niža od drugorangirane ponude, da je odabrana ponuda 70,81 % niža od prosjeka preostalih dviju ponuda, da su preostale dvije ponude višestruko više od odabrane ponude, da postoje izrazita odstupanja pojedinačnih jediničnih cijena odabranog ponuditelja u troškovniku, postoji indikacija da je struktura pojedinačnih cijena formirana na način koji može dovesti do značajnog odstupanja stvarne vrijednosti izvršenja ugovora od ukupne ponuđene cijene, ovisno o stvarno realiziranim količinama pojedinih stavki. Tek nakon što bi odabrani ponuditelj dostavio objašnjenje, smatra da bi naručitelj bio ovlašten ocijeniti opravdava li to objašnjenje predloženu nisku razinu cijene, pri čemu se objašnjenje može odnositi, među ostalim na ekonomičnost proizvodnog procesa odnosno pružanja usluga, izabrana tehnička rješenja ili iznimno povoljne uvjete dostupne ponuditelju, originalnost ponuđenog predmeta te druge okolnosti propisane člankom 289. stavkom 2. ZJN 2016. Kako naručitelj takvu provjeru nije proveo navodi da je propustio primijeniti odredbu članka 289. stavka 1. ZJN 2016 u situaciji u kojoj su postojale višestruke, objektivne i međusobno povezane okolnosti koje su morale izazvati sumnju u izuzetno nisku razinu cijene odabrane ponude, čime je postupak pregleda i ocjene ponuda proveden protivno članku 289. ZJN 2016 te su povrijeđena načela javne nabave iz članka 4. ZJN 2016.

U odgovoru na žalbu naručitelj navodi da žalitelj zanemaruje da je samo ponuda odabranog ponuditelja u okviru procijenjene vrijednosti nabave, dok je žaliteljeva ponuda oko tri puta viša, čime je riječ o ponudi koja je neprihvatljiva u smislu članka 3. točke 13. ZJN 2016 i koja je višestruko premašila osigurana novčana sredstva naručitelja, radi čega u odnosu na odabranu ponudu nije imao razloga primjenjivati institut pojašnjenja izuzetno niske ponude budući je tijekom pregleda i ocjene ponuda utvrdio valjanost jedine ponude koja je unutar procijenjene vrijednosti, dok prihvaćanje ponude žalitelja koja je gotovo tri puta veća od procijenjene vrijednosti ni u kojem slučaju ne bi bilo moguće budući ne raspolaže osiguranim sredstvima za prihvaćanje takve ponude, što je evidentirano. Kako je ponuda žalitelja, uz to što je neprihvatljiva ocijenjena i kao nepravilna, navodi da je postupio u okvirima predviđenim ZJN 2016, gdje je temeljem slobodne te savjesne i brižljive ocjene relevantnih okolnosti utvrdio da u postupku nabave raspolaže jednom

valjanom ponudom koja je u okvirima procijenjene vrijednosti, dok su ostale ponude, uključujući i ponudu žalitelja neprihvatljive i nepravilne. Navodi da slobodna te savjesna i brižljiva ocjena relevantnih okolnosti u predmetnom postupku nije upućivala na potrebu za primjenom instituta pojašnjenja izuzetno niske ponude niti izričita obveza za primjenom takvog instituta u konkretnom slučaju postoji. Uz pogrešno tumačenje obveze primjene instituta pojašnjenja izuzetno niske cijene ponude navodi da žalitelj na više mjesta pobija vlastite navode, formulacijama poput: "Žalitelj pritom ne tvrdi da je svako odstupanje pojedinačne jedinične cijene od cijena drugih ponuditelja samo po sebi nedopušteno niti da gospodarski subjekt nije slobodan samostalno formirati svoju ponudu." budući je iz navedenoga razvidno da žalitelj žalbeni navod ne temelji na dokazima, već isključivo na vlastitim subjektivnim pretpostavkama. Dalje, navodi da žalitelj pogrešno poistovjećuje fazu pregleda i ocjene ponuda s fazom izvršenja okvirnog sporazuma/ugovora o javnoj nabavi. Pojašnjava da je tijekom pregleda i ocjene ponuda naručitelj vezan odredbama DoN-a kao i sadržajem ponuda koje čine predmet pregleda i ocjene, dok bi okolnosti na koje žalitelj upućuje eventualno mogle biti predmetom razmatranja u fazi izvršenja okvirnog sporazuma, odnosno pojedinačnih ugovora o javnoj nabavi. Ističe da je prilikom sastavljanja DoN-a predvidio zaštitne mehanizme u fazi izvršenja okvirnog sporazuma/ugovora o javnoj nabavi u slučaju nastupa takvih okolnosti, poput odredbi o nepromjenjivosti jediničnih cijena i dr. Navode žalitelja kojima dovodi u pitanje mogućnost uredne nabave i isporuke ponuđenih proizvoda od strane odabranog ponuditelja smatra paušalnima i neprovjerenima budući da je svaki od ponuditelja zaseban gospodarski subjekt koji djeluje na tržištu te koji formira vlastitu strukturu cijena i poslovnu politiku, a sve temeljem sadržaja DoN-a. Navodi da DoN-om nije propisano da će naručitelj u fazi pregleda i ocjene vršiti provjere iz kojih će točno izvora odabrani ponuditelj nabavljati i isporučivati ponuđene proizvode, kakav je distributerski lanac i sl. budući da bi razina provjere na kakvu žalitelj upućuje predstavljala neusklađenost s odredbama iz članka 290. ZJN 2016 jer bi se u postupak pregleda i ocjene uveli elementi koji nisu predviđeni DoN-om, a što bi u konačnici dovelo do povrede temeljnih načela javne nabave. Poziva se na presudu VUS-a, Poslovni broj: Usll-28/20-5 od 20. veljače 2020. glede razgraničenja faze pregleda i ocjene ponuda te izvršenja okvirnog sporazuma/ugovora o javnoj nabavi.

Žalitelj u podnesku od 1. rujna 2026. navodi da naručitelj u cijelosti izostavlja očitovanje o odlučnim činjenicama na kojima žalitelj temelji svoj žalbeni navod, a osobito se ne očituje o visini cijena ostalih zaprimljenih ponuda, međusobnim razlikama u cijenama ponuda, kao niti o konkretnim pokazateljima i dokazima koje je žalitelj iznio u žalbi, te se uopće ne osvrće na analizu tržišta koju je žalitelj proveo i predočio u žalbi, niti daje bilo kakve konkretne razloge i dokaze za svoje tvrdnje. Navodi da se naručitelj nije očitovao na okolnosti koje upućuju na klasičan primjer zlouporabe instituta javne nabave, odnosno korištenja načina formiranja ponudbene cijene protivno svrsi i načelima ZJN-a. Kada postoje konkretni i provjerljivi pokazatelji iznimno niske cijene, osobito kada ih potvrđuju sami proizvođači predmetnih proizvoda, navodi da ih naručitelj ne može zanemariti, u protivnom bi ponuditelj mogao ponuditi nerealne cijene, biti odabran na temelju takve ponude, a tek nakon sklapanja ugovora bi se utvrđivalo može li te cijene uopće realizirati. Navodi da naručitelj, imajući u vidu cijene svih zaprimljenih ponuda i značajne razlike između istih obrazlaže da je procijenjena vrijednost predmeta nabave realan i tržišno utemeljen pokazatelj vrijednosti nabave, dakle jedini argument je da je odabrana ponuda u okviru procijenjene vrijednosti predmeta nabave. Navodi da se u

konkretnom slučaju radi o stvarnim cijenama koje su gospodarski subjekti ponudili u konkretnom postupku, a proizvođači službenim dopisom potvrdili, pa je nejasno na temelju čega naručitelj zaključuje da se radi o „subjektivnom komentaru" i „nagađanju". Ako stvarno zaprimljene ponude gospodarskih subjekata, dostavljene u provedenom postupku i pod uvjetima koje je sam naručitelj propisao i dokazi dostavljeni uz žalbu nisu relevantan objektivni pokazatelj stanja na tržištu postavlja pitanje što bi prema stajalištu naručitelja takav pokazatelj uopće predstavljao, vjerojatno u ovom slučaju cijena odabrane ponude. S obzirom na to da odabrani ponuditelj nije zastupnik niti ima ikakav poslovni odnos s tim proizvođačima, navodi da je njegova ponuda matematički i pravno nemoguća, pa se provjera ovakvih drastičnih odstupanja i očitih indikatora iznimno niske cijene sukladno članku 289. ZJN 2016 mora provesti odmah, a ne odgađati za fazu realizacije ugovora koja u ovakvim uvjetima ne može zakonito započeti.

Odabrani ponuditelj u podnesku od 7. rujna 2026. navodi da u konkretnom slučaju nije ispunjen ni jedan uvjet iz navedenog Pravilnika budući je u postupku zaprimljena jedna valjana ponuda. Vezano za obvezu traženja objašnjenja cijene navodi da matematički test iz članka 22. navedenog Pravilnika nije ispunjen jer žalitelj izračun zasniva na tri zaprimljene ponude, dok Pravilnik zahtijeva najmanje tri valjane ponude, a valjana je samo ponuda odabranog ponuditelja, dok ponude žalitelja i ponuditelja Sanitaria Dental-a d.o.o. nisu drugorangirana i trećerangirana ponuda već nepravilne ponude, pa se njihove cijene ne mogu uvrstiti u propisani matematički test. Poziva se na presudu VUS-a u presudi UsII-62/2026 od 21. svibnja 2026. Dalje, navodi da dopisi nekih proizvođača stomatološkog materijala ne dokazuju univerzalnu minimalnu cijenu ni nemogućnost isporuke stomatološkog materijala prema cijenama koje nudi odabrani ponuditelj. Smatra da je određivanje jediničnih cijena stavki troškovnika pravo i obveza svakog ponuditelja, pri čemu određivanje cijena predstavlja poslovnu politiku svakog ponuditelja. Potvrđuje da ostaje bezuvjetno vezan svojom ponudom i svim ponuđenim jediničnim cijenama. Navodi da dokumenti koje je dostavio žalitelj ne dokazuju stvarne nabavne uvjete odabranog ponuditelja niti sami po sebi dokazuju neizvršivost ponude odabranog ponuditelja. Navodi da žalitelj u podnesku od 1. rujna 2026. proizvođačke podatke preoblikuje u tvrdnju o „minimalnim“ cijenama i „matematičkoj i pravnoj nemogućnosti“ ponude, što ne proizlazi iz dostavljenih isprava obzirom proizvođač Kerr dopisom od 20. kolovoza 2026. navodi veleprodajne cijene proizvođača za ovlaštene distributere u Republici Hrvatskoj i poseban popust za potrebe javne nabave, ne navodi da su to zakonski ili ugovorno obvezne minimalne tržišne cijene, ne opisuje sve zakonite dobavne kanale i ne utvrđuje stvarne uvjete pod kojima odabrani ponuditelj može robu nabaviti od treće osobe, Kulzer-ova izjava od 21. kolovoza 2026. navodi cijene prema distributerima i popis ovlaštenih distributera za hrvatsko tržište, ni ona ne utvrđuje minimalnu cijenu daljnje prodaje, ne isključuje nabavu od ovlaštenog distributera niti dokazuje da se ponuđeni proizvodi ne mogu zakonito pribaviti drugim dopuštenim dobavnim putem, e-poruka za Komet proizvode izričito govori o cijenama jednog dobavljača i o dogovorenom rabatu, time potvrđuje upravo da komercijalni uvjeti ovise o konkretnom odnosu dobavljača i kupca, a ne da postoji jedinstvena cijena dostupna svim gospodarskim subjektima, BMS, Sonicflex/KaVo i ostali cjenici prikazuju cijene određenih izdavatelja, pakiranja i prodajnih kanala, oni sami po sebi ne utvrđuju stvarni trošak odabranog ponuditelja za istu katalošku oznaku, količinu, pakiranje, rabat, bonus, zalihu, prijevoz i trenutak nabave. Ističe da su ključni Kerr i Kulzer dopisi sastavljeni 20. i 21. kolovoza 2026., dakle nakon Odluke o odabiru od

31. srpnja 2026. te se mogu vrednovati kao naknadno predloženi dokazi, ali ne dokazuju da je naručitelj tijekom pregleda i ocjene raspolagao njima niti da je tada morao prihvatiti zaključke koje im žalitelj naknadno pridaje niti je DoN-om propisano da ponuditelj mora biti izravni uvoznik ili ovlašteni distributer proizvođača. Vezano za navod o front-loadingu navodi da za dokazivanje navodnog strateškog formiranja cijena nije dovoljno pokazati da su neke stavke jeftinije, a neke skuplje od cijena konkurenata, potrebno je dokazati barem očekivani obrazac stvarnih narudžbi i njegov financijski učinak, a žalitelj nije priložio povijest potrošnje naručitelja, plan narudžbi, vjerojatnost realizacije pojedinih stavki ni simulaciju ukupne vrijednosti ugovora prema realno očekivanim količinama. Tvrdnja da se određene stavke neće naručivati, a da će se druge naručivati u većem opsegu je bez činjenične podloge i nedokazana. Ističe da razlike među jediničnim cijenama nisu same po sebi zabranjene, svaki ponuditelj samostalno raspoređuje komercijalni rizik na svaku pojedinu stavku troškovnika, uz uvjet da je bezuvjetno vezan svim ponuđenim jediničnim cijenama. Vezano uz navod žalitelja da neće moći isporučivati robu prema uvjetima navedenima u ponudi naglašava da je predao ponudu kao izjavu volje u pisanom obliku kojom potvrđuje da će isporučiti robe u skladu s uvjetima navedenima u DoN-u i u svojoj ponudi.

Žalitelj u podnesku od 10. rujna 2026. u bitnom navodi da se u konkretnom slučaju ne radi o proizvodima čije je porijeklo ili tržišna vrijednost nepoznata, radi se o konkretnim, proizvođački identificiranim proizvodima koje je odabrani ponuditelj ponudio u troškovniku. Navodi da ako odabrani ponuditelj tvrdi da iste proizvode može nabaviti po cijenama koje su bitno niže od službenih cijena koje za iste proizvode iskazuje sam proizvođač odnosno njegov distribucijski sustav, tada je na odabranom ponuditelju da objasni na temelju kojih konkretnih i provjerljivih okolnosti je takva nabava moguća, u protivnom njegova tvrdnja ostaje na razini pretpostavke. Ističe da je nelogično stajalište odabranog ponuditelja prema kojem dokumenti proizvođača navodno ništa ne dokazuju zato što on možda ima nekakav drugi, povoljniji izvor nabave, a istodobno odabrani ponuditelj ne navodi tko bi bio taj drugi dobavljač, iz kojeg bi izvora roba potjecala, pod kojim uvjetima bi je nabavljao i na temelju čega bi taj dobavljač mogao ponuditi cijenu nižu od cijene po kojoj sam proizvođač odnosno njegov ovlašteni distribucijski sustav stavlja predmetnu robu na tržište. Navodi da odabrani ponuditelj ne daje neko logično, dokazivo, provjerljivo objašnjenje, nego samo hipotetski navodi da mogu postojati različiti rabati, bonusi, zalihe ili drugi dobavni kanali, dok mogućnost da neki nepoznati i nedokazani dobavni kanal eventualno postoji nije dokaz da takav kanal u konkretnom slučaju postoji. Navodi da je žalitelj u svojstvu ponuditelja sudjelovao u postupku javne nabave stomatološkog materijala istog naručitelja 2022. godine kada je odabrani ponuditelj bila tvrtka Zeko Dent d.o.o. Između društava Zeko Dent d.o.o. (odabrani ponuditelj u 2022. godini) i Sljeme Logistika d.o.o. (odabrani ponuditelj) u 2026. godini postoji evidentna povezanost putem istih fizičkih osoba, koje su u različitim razdobljima imale uloge osnivača i/ili direktora navedenih društava. Navedene personalne poveznice upućuju na kontinuitet povezanih osoba i poslovnih interesa, neovisno o formalnom postojanju različitih pravnih subjekata. Daje usporedbu nuđenih cijena 2022./2026. godine od strane istih zainteresiranih fizičkih osoba za iste proizvode, primjerice stavka 21: 39,82 EUR/kom (2026.), 240,00 EUR/kom (2022.) porast cijene 503%; stavka 24: 35,84 EUR/kom (2026.), 190,00 EUR/kom (2022.), porast cijene 430%; stavka 25: 33,18 EUR/kom (2026.), 190,00 EUR/kom (2022.), porast cijene 472% i dr.

Odabrani ponuditelj u podnesku od 17. rujna 2026. u bitnom navodi da žalitelj u podnesku od 10. rujna 2026. prvi put prilaže troškovnik društva Zeko Dent d.o.o. iz postupka provedenog 2022. godine i uspoređuje dio tadašnjih cijena s cijenama Sljeme logistike d.o.o. iz 2026. godine. Ako se tim navodima pokušava uvesti novi žalbeni razlog o navodnoj manipulaciji cijenama ili nezakonitom postupanju povezanih društava, navodi da takav navod ne može proširiti predmet postupka izvan žalbenih navoda iz žalbe od 21. kolovoza 2026. Usporedba pojedinih cijena 2022. i 2026. godine dokazuje samo da su cijene određenih proizvoda u dva postupka bile različite, sama razlika u cijeni, pa ni njezin postotni iznos, ne dokazuje razlog te promjene, stvarni nabavni trošak Sljeme logistike d.o.o. u 2026. godini, manipulaciju cijenama, navodni front-loading ili nemogućnost urednog izvršenja ponude, već se uspoređuju ponude dvaju zasebnih pravnih subjekata, podnesene u različitim postupcima i s vremenskim razmakom od četiri godine. Čak i ako između društava postoje vlasničke ili upravljačke poveznice, navodi da nije dokazano da su im uvjeti nabave, naručene količine, logistički troškovi, marže, komercijalna strategija i ugovorni rizici bili jednaki. Cijena po kojoj je Zeko Dent d.o.o. 2022. godine ponudio isti proizvod nije dokaz nabavne cijene Sljeme logistike d.o.o. u 2026. godini niti pravilo koje određuje cijenu u svakom budućem postupku. Povezanost društava nije sama po sebi povreda ZJN-a 2016 niti dokaz da su cijene u predmetnoj ponudi neistinite ili neizvršive. Visina prikazanih postotnih povećanja može opravdati provjeru okolnosti, ali sama po sebi ne omogućuje zaključak da je riječ o front-loadingu. Za takav bi zaključak bilo potrebno analizirati hoće li se upravo skuplje stavke tijekom izvršenja ugovora naručivati u opsegu koji odstupa od količina odnosno pondera korištenih pri ocjeni ponuda te kakav bi bio njihov učinak na ukupno plaćanje. Žaliteljeve tvrdnje o navodnom front-loadingu se svode na pretpostavke o budućoj potrošnji te je žalitelj pritom izdvojio samo stavke kod kojih prikazuje rast cijene, nije prikazao sve usporedive stavke, stavke kod kojih je cijena ostala ista ili je niža, njihov ponder u ukupnoj cijeni ponude ni učinak izdvojenih razlika na očekivanu vrijednost realizacije. Stoga selektivna usporedba pojedinih jediničnih cijena, iako se odnosi na iste proizvode i kataloške oznake, nije dovoljna za zaključak da je struktura cijena osmišljena radi nedopuštenog prebacivanja vrijednosti na stavke koje će se navodno više naručivati. Isto tako, više cijene pojedinih stavki ne dokazuju da je ukupna ponuda izuzetno niska, osobito uz ukupnu cijenu ponude od 357.184,50 EUR, koja je svega 0,78 % niža od procijenjene vrijednosti nabave od 360.000,00 EUR. Navodi da DoN-om nije bilo propisano da ponuditelj mora biti službeni ili ovlašteni distributer svakog proizvođača čije proizvode nudi, pa izostanak odabranog ponuditelja s popisa ovlaštenih distributera proizvođača Kerr zato nije samostalna nepravilnost ponude, te taj podatak također ne dokazuje da odabrani ponuditelj proizvode ne može zakonito nabaviti od ovlaštenog distributera ili drugim dopuštenim dobavnim putem unutar otvorenog tržišta, što ne osporava ni žalitelj.

Žalitelj u podnesku od 24. rujna 2026. navodi da ostaje kod svih žalbenih navoda i očitovanja iz podneska od 1. rujna 2026.

Ocjenjujući žalbeni navod ovo tijelo je utvrdilo sljedeće. Uvidom u Troškovnik koji je sastavni dio dokumentacije o nabavi utvrđeno je da isti sadrži 186 stavki odnosno proizvoda koje naručitelj nabavlja.

Nadalje, uvidom u dokumentaciju o nabavi utvrđeno je da je procijenjena vrijednost nabave 360.000,00 eura.

Uvidom u Zapisnik o pregledu i ocjeni ponude utvrđeno je da su zaprimljene četiri ponude i to ponuditelja AnalyticPharma d.o.o. po cijeni od 500.000,00 eura bez PDV-a odnosno 625.000,00 eura s PDV-om, Sanitaria Dental d.o.o. po cijeni od 1.405.726,01 eura bez PDV-a odnosno 1.628.055,00 eura s PDV-om, odabranog ponuditelja po cijeni od 357.184,50 eur bez PDV-a odnosno 413.667,23 eura s PDV-om te žalitelja po cijeni od 1.041.188,83 eura bez PDV-a odnosno 1.208.982,76 s PDV-om. Također je utvrđeno da je naručitelj kao nepravilne odbio ponude ponuditelja AnalyticPharma d.o.o., ponuditelja Sanitaria Dental d.o.o. te ponudu žalitelja, a rangirao je ponudu odabranog ponuditelja kao jedinu valjanu ponudu.

Zatim, uvidom u dostavljene dokaze žalitelja utvrđeno je sljedeće.

U dokumentu „Tablični prikaz cijena sva tri ponuditelja te sličnih proizvoda“, žalitelj je dao opis stavke i količine iz troškovnika za neke proizvode, cijene u ponudi žalitelja, ponudi odabranog ponuditelja i ponudi „trećeg“ ponuditelja odnosno ponuditelja Sanitaria Dental d.o.o., te primjerice navodi:

stavka 5, opis: „Total etch bond s 12-18% filera, Solo Plus ili jednakovrijedan pakiran u unidozama - Pakiranje a100“, količina: 300 pak, cijena žalitelja: 184,84, cijena trećeg ponuditelja: 196,80, cijena odabranog ponuditelja: 2,00, proizvod: isti proizvod, KerrOptibond Solo Plus (a 100), slični proizvodi: nema,

stavka 22, opis: „Kiruški sonični nastavak koji reže debljinom 0,25 mm, dubina kojom nastavak reže 10-11 mm“, količina: 240 kom, cijena žalitelja: 106,3125, cijena trećeg ponuditelja: 95,73, cijena odabranog ponuditelja: 5,00, proizvod: isti proizvođač Komet, slični proizvodi: Kavo, Sonicflexx 139,00 eur,

stavka 29, opis: „Bulk kompozit koji se pretvara u tekući za vrijeme aplikacije i nakon prestanka djelovanja nasadnika njegova konzistencija se mijenja i postaje čvrsti kompozit, može se aplicirati u jednom sloju 5mm, Sonic fill 3 ili jednakovrijedno“, količina: 2700 g, cijena žalitelja: 16,6875, cijena trećeg ponuditelja: 53,7, cijena odabranog ponuditelja: 0,92: isti proizvod Kerr Sonic Fill 3, slični proizvodi: nema,

stavka 30, opis: „Sonični nastavak u obliku torpeda, zakrivljen u lijevo, dužina radnog dijela 3 mm“, količina: 330 kom, cijena žalitelja: 99,6, cijena trećeg ponuditelja: 96,42, cijena odabranog ponuditelja: 1,25, proizvod: isti proizvođač Komet, slični proizvodi: Kavo, Sonicflex 139,00 eur,

stavka 185, opis: „Nastavci za miješanje kompatibilni sa stavkom 184, pakiranje a50 ili više“, količina: 600 pak, cijena žalitelja: 51,7625 cijena trećeg ponuditelja: 44,78, cijena odabranog ponuditelja: 5,00, proizvod: isti proizvod: Kulzer Dynamix mixing tips (a50); slični proizvodi: 3M MIXING TIPS (50 pcs) 37,59 eur,

stavka 186, opis: Kartuše A silikona pakiranje 380 ml kompatibilne sa uređajem opisanim u stavci 184 i kompatibilne s nastavcima iz stavke 185“, količina 1380 kom, cijena žalitelja: 40,725, cijena trećeg ponuditelja: 145,14, cijena odabranog ponuditelja: 5,00, proizvod: isti proizvod, Kulzer Dynamix putty refill, slični proizvodi: 3M PENTA PUTTY 360 ml 35,45 eur,

stavka 164, opis: „Igle za strojnu endodonciju debljina vrha 0,25 mm, konicitet .06“, količina: 750 pak, cijena žalitelja: 43,2, cijena trećeg ponuditelja: 60,79, cijena odabranog ponuditelja: 1,00, proizvod: isti proizvođač Kerr, slični proizvodi: KOMET F360 (a6) 37,95 eur,

stavka 168, opis: „Obturator kompatibilan sa stavkom 164“, količina: 900 pak, cijena žalitelja: 20,6875, cijena trećeg ponuditelja: 28,6 cijena odabranog ponuditelja: 1,00, proizvod: isti proizvođač Kerr, sličan proizvod: nema

stavka 174, opis: „Igle za strojnu endodonciju debljina vrha 0,25 mm, konicitet .08“, količina: 1050 pak, cijena žalitelja: 43,2, cijena trećeg ponuditelja: 91,53, cijena odabranog ponuditelja: 1,00, proizvod: isti proizvođač Kerr, slični proizvodi: KOMET F360 (a6) 37,95 EUR.

Zatim žalitelj navodi 12 stavaka troškovnika u kojima je odabrani ponuditelj ponudio više cijene od ponuđenih cijena žalitelja te „trećeg“ ponuditelja te dvije stavke (121 i 122) u kojima je odabrani ponuditelj ponudio 5,00 eura odnosno veću cijenu od ponuđene cijene žalitelja koji je ponudio 4,075 eura, ali manju cijenu od ponuđene cijene „trećeg ponuditelja“ koji je ponudio 6,82 eura te 8,32 eura.

U izjavi o službenim cijenama proizvođača Kerr Italia s.r.l. od 20. kolovoza 2026. proizvođač potvrđuje nabavne cijene za pojedine proizvode prema važećem službenom cjeniku proizvođača Kerr za ovlaštene distributere u Republici Hrvatskoj, primjerice za proizvode: 29669 E OptiBond Solo Plus Unidose Refill Pack; 36714 SonicFill 3 Refill B1; 817-6257TF ADAPTIVE FILE SM2 27MM PK/4; 817-8257TF ADAPTIVE FILE ML1 27MM PK/4; 815-1550TF ADAPTIVE OBTURATOR SIZE SM2 PK/6“. Ovdje treba reći da navedeni proizvodi u predmetnoj izjavi proizvođača svojim nazivom odgovaraju onima u ponudi odabranog ponuditelja i ponudi žalitelja. Dalje, u navedenoj izjavi proizvođač navodi gospodarske subjekte koji su ovlašteni distributeri proizvoda Kerr u Republici Hrvatskoj te da se za potrebe sudjelovanja u postupcima javne nabave na navedene cijene primjenjuje dodatni popust.

U izjavi o važećim cijenama prema distributerima i ovlaštenim Kulzer distributerima za tržište Republike Hrvatske od 21. kolovoza 2026., proizvođač Kulzer izjavljuje da su važeće cijene navedenih proizvoda prema distributerima (bez PDV-a) za tržište Republike Hrvatske sljedeće: 400004353 Dynamix Mixing Tips (1 x 50) 45,89 eur, 66044995 Variotime Dynamix Putty 2x380 ml 38,68 eur za 1x380 ml, i dr. Zatim, navodi da tvrtka Sljeme Logistika d.o.o. nije ovlašteni distributer tvrtke Kulzer GmbH za tržište Republike Hrvatske.

U ovjerenom prijevodu s engleskog jezika cjenika proizvođača BMS Dental navedene su cijene materijala za ispune (cementi, materijali za otiske, dentalni gips) i opreme (oprema za sterilizaciju, oprema za klinike, igle za dentalnu anesteziju – kalibra 30).

U ovjerenom prijevodu s engleskog jezika cjenika proizvođača Sonic navedene su cijene Sonicflex instrument za uklanjanje zubnog kamenca.

U e-prepisci žalitelja i tvrtke MTF navedeno je za „Komet“: SFS.100.000=106,31 SF56.000=99,6, 4337.313 SET=31,46 te da na veleprodajne cijene odobravaju dogovoreni rabat.

Dakle, žalitelj u žalbi navodi da naručitelj prilikom pregleda i ocjene ponuda nije postupio sukladno članku 289. stavku 1. ZJN 2016 i članku 22. Pravilnika u odnosu na ponudu odabranog ponuditelja, jer je trebao tražiti da isti objasni cijenu ili trošak naveden u ponudi obzirom da su cijene pojedinih stavki neuobičajeno niske odnosno neuobičajeno visoke u odnosu na jedinične cijene istog proizvoda iskazane u cjenicima proizvođača čije proizvode nude odabrani ponuditelj i žalitelj.

Članak 289. ZJN 2016 propisuje da je naručitelj obvezan zahtijevati od gospodarskog subjekta da, u primjerenom roku ne kraćem od pet dana, objasni cijenu ili trošak naveden u ponudi ako se čini da je ponuda izuzetno niska u odnosu na radove, robu ili usluge. Objašnjenja gospodarskog subjekta iz stavka 1. ovoga članka mogu se posebice odnositi na: 1. ekonomičnost proizvodnog procesa, pružanja usluga ili načina gradnje, 2. izabrana tehnička rješenja ili iznimno povoljne uvjete dostupne ponuditelju za isporuku proizvoda, pružanje usluga ili izvođenje radova, 3. originalnost radova, robe ili usluga koje nudi ponuditelj, 4. usklađenost s

primjenjivim obvezama u području prava okoliša, socijalnog i radnog prava, uključujući kolektivne ugovore, a osobito obvezu isplate ugovorene plaće, ili odredbama međunarodnog prava okoliša, socijalnog i radnog prava navedenim u Prilogu XI. ovoga Zakona, 5. usklađenost s obvezama iz odjeljka G poglavlja 2. glave III. ovoga dijela Zakona, 6. mogućnost da ponuditelj dobije državnu potporu. Ako tijekom ocjene dostavljenih podataka postoje određene nejasnoće, javni naručitelj može od ponuditelja zatražiti dodatno objašnjenje. Javni naručitelj može odbiti ponudu samo ako objašnjenje ili dostavljeni dokazi zadovoljavajuće ne objašnjavaju nisku predloženu razinu cijene ili troškova, uzimajući u obzir elemente iz stavka 2. ovoga članka.

Članak 22. Pravilnika o dokumentaciji o nabavi i ponudi u postupcima javne nabave (Narodne novine broj 65/2017, 75/2020, 92/2026) propisuje da naručitelj može od ponuditelja zahtijevati objašnjenje ponude ako su ispunjeni svi sljedeći uvjeti: 1. zaprimljene su najmanje tri valjane ponude, 2. cijena ili trošak ponude su više od 20% niži od cijene ili troška drugo rangirane valjane ponude i 3. cijena ili trošak ponude su više od 50% niži od prosječne cijene ili troška preostalih valjanih ponuda. Naručitelj može od ponuditelja zahtijevati objašnjenje ponude, ako se čini da je ona izuzetno niska i iz drugih razloga osim onih navedenih u stavku 1. ovoga članka.

U smislu navedenih odredbi valja utvrditi da je temeljem članka 289. ZJN 2016 naručitelj ovlašten zahtijevati pojašnjenje izuzetno niske ponude ukoliko mu se učini da je neka ponuda u odnosu na radove, robu ili usluge izuzetno niska, s obzirom na okolnosti koje bi naručitelju mogle kao indikativne poslužiti pri ocjeni postoji li u odnosu na konkretnu ponudu sumnja da se radi o izuzetno niskoj ponudi. Dakle, naručitelj je taj koji u odnosu na sve okolnosti konkretnog postupka nabave i konkretnu ponudu procjenjuje na temelju objektivnih kriterija da li je cijena neke ponude izuzetno niska u odnosu na radove, robu ili usluge koji se nabavljaju te ako mu se čini da je istaknuta izuzetno niska cijena ponude koja mu ne garantira, po njegovoj ocjeni, da bi predmet nabave mogao, odnosno trebao, biti izvršen na određenoj razini kvalitete, može od ponuditelja tražiti pojašnjenje cijene. U slučaju da je naručitelj zbog sumnje da je ponuda izuzetno niska s obzirom na radove, robu ili usluge zatražio od ponuditelja odgovarajuće objašnjenje, odnosno dokaze, a dostavljeni dokazi zadovoljavajuće ne objašnjavaju predloženu nisku razinu cijene ili troškova, naručitelj može (ali ne mora) odbiti ponudu, kako to proizlazi iz članka 289. ZJN 2016.

Kao što je naprijed citirano članak 22. stavak 1. Pravilnika o dokumentaciji o nabavi i ponudi u postupcima javne nabave, na koji se žalitelj poziva, kao jedan od uvjeta za njegovu primjenu propisuje da su u postupku zaprimljene najmanje tri valjane ponude. Međutim, u konkretnom postupku naručitelj je samo jednu ponudu ocijenio valjanom, dok je preostale tri ponude odbio iz različitih razloga.

Nadalje, ocjenjujući žalbeni navod utvrđeno je da troškovnik sadrži 186 stavki, a žalitelj ukazuje na 9 stavki u kojima je prema mišljenju žalitelja iskazana neuobičajeno niska cijena te na 14 stavki u kojima je prema mišljenju žalitelja iskazana visoka cijena, a za dokazivanje predmetnih navoda dostavlja izjave nabavnih cijena različitih proizvođača prema distributerima. Međutim i među stavkama na koje ukazuje žalitelj razvidno je da i sam žalitelj cijenu svog ponuđenog proizvoda nudi po višestruko nižoj cijeni od one koja je navedena u Izjavi proizvođača Kerr Italia s.r.l. pa tako u stavci 29 „Bulk kompozit koji se pretvara u tekući za vrijeme aplikacije i nakon prestanka djelovanja nasadnika njegova konzistencija se mijenja i postaje čvrsti kompozit, može se aplicirati u jednom sloju

5mm, Sonic fill 3 ili jednakovrijedno“, cijena stavke u ponudi žalitelja iznosi 16,6875, a cijena iste stavke u ponudi odabranog ponuditelja iznosi 0,92, dok je cijena istog proizvoda Kerr Sonic Fill 3 (kataloški broj 36711, 36712, 36713, 36714) u cjeniku proizvođača Kerr Italia s.r.l., višestruko viša od iskazane cijene kako u ponudi žalitelja tako i u ponudi odabranog ponuditelja. Dakle, u stavci 29 troškovnika i žalitelj nudi višestruko nižu cijenu stavke od proizvođačke cijene iz cjenika proizvođača Kerr Italia s.r.l.. Isto tako i za stavku 168. troškovnika na koju žalitelj ukazuje je razvidno da i žalitelj nudi više od dvostruko nižu cijenu od one navedene u Izjavi odnosno cjeniku proizvođača Kerr Italia s.r.l..

Iz navedenog proizlazi da je točno da je u nekim stavkama odabrani ponuditelj iskazao nižu cijenu za ponuđeni proizvod u odnosu na cijenu iskazanu za isti proizvod u ponudi žalitelja odnosno Izjavama proizvođača, međutim iz same činjenice da se u ovom postupku radi o nižoj cijeni nekih stavaka u ponudi odabranog ponuditelja u odnosu na cijenu nekih stavaka nekog drugog ponuditelja (žalitelja) ne može se stvarati zaključak o izuzetno niskoj cijeni stavke, odnosno ponude, posebice s obzirom na nedvojbenu činjenicu da je primjerice i za osporenu stavku troškovnika i žalitelj iskazao višestruko nižu jediničnu cijenu (16,6875 eur) u odnosu na proizvođačku. U tom smislu u pravu je naručitelj kada navodi da je svaki od ponuditelja zaseban gospodarski subjekt koji djeluje na tržištu te koji formira vlastitu strukturu cijena i poslovnu politiku. Prema tome, ponuditelj ima pravo formirati cijene sukladno svojoj poslovnoj politici i odnosima na tržištu. Nadalje valja ukazati da su Izjave proizvođača Kerr Italia s.r.l. i Kulzer d.o.o. o službenim cijenama proizvođača prema distributerima dane u kolovozu 2026. dakle nakon otvaranja ponuda, dok je iz e-mail korespondencije M.T.F. d.o.o. za „Komet“ razvidno da na iskazane veleprodajne cijene odobravaju dogovoreni rabat, slijedom čega navedene izjave ne predstavljaju dokaz da odabrani ponuditelj nije mogao ponuditi niže cijene od cijena iskazanih u predmetnim izjavama odnosno da po ponuđenim cijenama neće moći izvršiti ugovor. Dakle, ne može se tvrditi da je svaka jedinična cijena koja odstupa od proizvođačke cijene (na nekom tržištu) samim time izuzetno niska ponuda u smislu ZJN 2016. Naime, članak 289. st. 1. ZJN 2016 propisuje da je naručitelj obvezan zahtijevati objašnjenje cijene/troška ako se čini da je ponuda izuzetno niska u odnosu na radove, robu ili usluge, obzirom na sve okolnosti konkretnog slučaja, a ne ako cijena odstupa na određeni način od cijena koje žalitelj smatra tržišnim, kao i ako je niža od cijena drugih ponuditelja. U konkretnom slučaju žalitelj nije dokazao da je naručitelj radi mišljenja žalitelja o niskim cijenama pojedinih stavki morao posumnjati da se ugovor u ukupnosti neće moći izvršiti. Također uzeto je u obzir da se radi o ponudi odabranog ponuditelja koja je samo 0,78% niža od procijenjene vrijednosti nabave dok cijene ponude žalitelja 1.041.188,83 eura bez PDV-a i ponude ponuditelja Sanitaria Dental d.o.o. 1.405.726,01 eura bez PDV-a, s čijim cijenama žalitelj uspoređuje cijene ponude odabranog ponuditelja, višestruko premašuju procijenjenu vrijednost nabave od 360.000,00 eura. Životno je i logično zaključiti da eventualno niža cijena neke stavke u opsežnim ugovorima (troškovnik se sastoji od 186 troškovničkih stavki) bude kompenzirana u cijenama drugih stavki.

Nadalje, vezano za navod žalitelja kojim vrši usporedbu jediničnih cijena u ponudi odabranog ponuditelja ovoga postupka javne nabave i njegovih cijena iz postupka koji je ranije proveden (2022.), izvodeći pri tome zaključak da su na osnovi cijena iskazanih u ranijim postupcima cijene nuđene u ovome postupku za koji je izjavio žalbu neuobičajeno niske, treba reći da usporedba cijena istog ponuditelja iz drugih postupaka ne predstavlja automatsku sumnju da je cijena neuobičajeno niska,

odnosno svaki postupak javne nabave je zasebna i neovisna cjelina te se zakonitost i pravila ocjenjuju isključivo unutar toga konkretnog postupka.

U odnosu na dio žalbenog navoda u kojem žalitelj navodi da se u konkretnom slučaju ne radi tek o pojedinačnim odstupanjima cijena, već o tipičnom obrascu strateškog formiranja jediničnih cijena (tzv. frontloading), ovo tijelo ističe da žalitelj isto samo općenito, paušalno navodi, a činjenica da je odabrani ponuditelj za pojedine stavke iskazao niže, a za neke stavke više cijene od cijena žalitelja ili proizvođačkih cijena na nekom tržištu predmetno ne dokazuje.

Stoga je ovo tijelo primjenom mjerodavnog prava na utvrđeno činjenično stanje u žalbenom postupku utvrdilo da naručitelj nije učinio propust u smislu citiranih odredaba ZJN 2016 i Pravilnika koje mu žalitelj stavlja na teret. Naime, s obzirom na utvrđeno činjenično stanje žalitelj nije u žalbenom postupku s uspjehom dokazao da je naručitelj trebao utvrditi postojanje izuzetno niske cijene odnosno da je trebao posumnjati da postoji izuzetno niska ponuda, ili izuzetno niska cijena stavke ponude. Prema ocjeni žalbenog tijela, niska cijena pojedinih stavki troškovnika ne predstavlja automatsku sumnju da se radi o izuzetno niskoj ponudi, odnosno sumnju da predmetna roba ne može biti isporučena po toj cijeni, dok bi se potencijalno odbijanje ponude radi izuzetno niske cijene pojedinih stavki moglo odnositi samo na izuzetno niske cijene onih stavki koje bi zbog tako niske cijene mogle ozbiljno ugroziti izvršenje cjelokupnog ugovora. Ovdje je žalbeno tijelo osobito uzelo u obzir i okolnost da i sam žalitelj navodi da je prema njegovom mišljenju u 9 stavki ponude odabranog ponuditelja iskazana izuzetno niska cijena, dok je u 14 stavki iskazana izuzetno visoka cijena. Slijedom navedenoga, prema ocjeni ovog tijela, žalitelj u žalbenom postupku svojim navodima kao i dostavljenim dokazima, nije doveo u sumnju ocjenu naručitelja da, unatoč cijenama u pojedinim stavkama troškovnika za isporuku stomatološkog materijala, iskazana cijena ponude nije izuzetno niska, odnosno nije dokazao da bi cijena ponude kako je ona iskazana u ponudi odabranog ponuditelja, odnosno cijena pojedinih stavki, ozbiljno dovele u pitanje mogućnost urednog izvršenja ugovora o javnoj nabavi u njegovoj ukupnosti. Stoga ovo tijelo ne nalazi nezakonitost u postupanju naručitelja na koju ukazuje žalitelj te se ovaj žalbeni navod ocjenjuje neosnovanim.

Vezano za žaliteljevo pozivanje na presudu Visokoga upravnog suda, poslovni broj Us II-59/2025-8 od 16. travnja 2025. treba reći da se u toj presudi navodi: „…da postoji obveza naručitelja objašnjenja cijene kada postoji prethodna sumnja da je ponuda izuzetno niska.“ iz čega proizlazi da se ne radi o istom činjeničnom i pravnom stanju obzirom da je u konkretnom slučaju utvrđeno da ne postoji prethodna sumnja da je ponuda izuzetno niska.

Dalje, žalitelj navodi da je naručitelj njegovu ponudu odbio iz razloga što u dostavljenoj tehničkoj dokumentaciji, odnosno katalogu, nedostaju tri slike artikala od ukupno traženih 186 slika, iako je dostavio 183 od ukupno 186 traženih slika, odnosno više od 98 % traženog materijala. Smatra da navedeni nedostatak obzirom na njegovu prirodu, opseg i okolnosti konkretnog slučaja, nije predstavljao takav nedostatak zbog kojeg bi ponuda morala biti odbijena, već manji i otklonjiv nedostatak odnosno nejasnoću koja se mogla razjasniti i upotpuniti primjenom članka 293. ZJN 2016, bez izmjene ponuđenog predmeta nabave, ponuđene cijene ili drugih bitnih elemenata ponude. Žalitelj je u ponudi naveo naziv proizvoda, proizvođača, kataloški broj, podatke o pakiranju i druge relevantne podatke, na temelju kojih je bilo moguće utvrditi koji je proizvod ponuđen. Navodi da slike stoga predstavljaju popratni

element tehničke dokumentacije, a njihov izostanak u samo tri slučaja nije doveo u pitanje identitet ponuđenih proizvoda niti je otvorio mogućnost naknadne izmjene predmeta ponude. Drugim riječima, nastavlja žalitelj naknadnim dostavljanjem upravo te tri slike žalitelj ne bi mijenjao ponudu, ne bi nudio drugi proizvod, ne bi mijenjao tehničke karakteristike, količine, cijenu niti bilo koji element koji bi mogao utjecati na rangiranje ponuda, već bi se radilo isključivo o upotpunjavanju već dostavljene tehničke dokumentacije podacima koji se odnose na proizvode koji su već jasno identificirani u ponudi. Smatra da je u konkretnom slučaju upravo postojala situacija iz članka 293. ZJN 2016 jer eventualnim dostavljanjem tri nedostajuće slike ne bi došlo do pregovaranja niti do izmjene ponuđenog predmeta nabave, već isključivo do razjašnjenja i upotpunjavanja već dostavljene tehničke dokumentacije. Navodi da naručitelj u DoN-u u točki 2 krivo tumači članak 293. ZJN 2016 navodeći: „Pri tome Naručitelj neće tražiti pojašnjenje niti upotpunjavanje ponude u smislu čl. 293. st. 1. ZJN budući da bi takvo pojašnjenje ili upotpunjavanje moglo dovesti do pregovaranja vezano uz ponuđeni predmet nabave, što bi bilo izričito protivno čl. 293. st. 2. ZJN. Ovu odredbu će Naručitelj koristiti kao obrazloženje propisano čl. 293. st. 3.". Smatra da članak 293. ZJN 2016 govori da javni naručitelj može, poštujući načela jednakog tretmana i transparentnosti, zahtijevati od dotičnih gospodarskih subjekata da dopune, razjasne, upotpune ili dostave nužne informacije ili dokumentaciju u primjerenom roku ne kraćem od pet dana", pa je naručitelj bio dužan ocijeniti može li se predmetni nedostatak otkloniti primjenom članka 293. ZJN 2016, a ne unaprijed isključiti njegovu primjenu pozivanjem na odredbu DoN-a. Poziva se na presudu VUS-a poslovni broj UsII-52/2026 od 30. travnja 2026. gdje je istaknuto da je intencija članka 293. ograničiti pretjerani formalizam te da je dopušteno upotpunjavanje kada se time ne mijenja ponuđeni predmet nabave niti kriterij za odabir.

U odgovoru na žalbu naručitelj navodi da je ponuda žalitelja u svakom slučaju neprihvatljiva budući da je riječ o ponudi koja je višestruko premašila procijenjenu vrijednost nabave, a time i osigurana novčana sredstva naručitelja, kao i da u postupku postoji ponuda koja je ocijenjena kao valjana te koja je u okviru procijenjene vrijednosti, a riječ je o okolnosti od ključnog značaja za konkretni postupak pregleda i ocjene ponuda. Uzimajući u obzir navedene okolnosti, iako su postojale osnove za proglašenjem ponude žalitelja neprihvatljivom već u trenutku otvaranja ponuda, navodi da je za potrebe transparentnosti izvršio pregled i ocjenu žaliteljeve ponude, pri čemu su utvrđeni nedostaci u odnosu na odredbe citirane točke DoN-a. Pritom, pozivajući se na odredbu članka 4. ZJN 2016 navodi da nedostaci kakvi su utvrđeni u ponudi žalitelja nisu utvrđeni u ponudi odabranog ponuditelja. Navodi da je zauzeo stav kako nema osnove tražiti pojašnjenje i upotpunjavanje ponude koja je neprihvatljiva po osnovi cijene, a koja uz neprihvatljivost po navedenoj osnovi sadrži i nedostatke u odnosu na sadržaj. Naime, i da je pristupio otklanjanju utvrđenih nedostataka primjenom instituta pojašnjenja i upotpunjavanja, navodi da navedeno i dalje ne bi bilo od utjecaja na postupak javne nabave, budući da bi ponuda žalitelja i dalje ostala neprihvatljiva u smislu članka 3. točke 13. ZJN 2016, dok bi ponuda odabranog ponuditelja i dalje ostala jedina valjana te u okvirima procijenjene vrijednosti. Stoga, primjena instituta koji uslijed konkretnih okolnosti slučaja u naravi ne bi imao nikakvu svrhu predstavlja povredu načela iz članka 4. ZJN 2016 čime bi se umanjila učinkovitost javne nabave te izložilo osoblje naručitelja, ali i žalitelja dodatnom angažmanu, koji u konačnici ne bi bio od utjecaja na ishod postupka, za koji ističe kako je određen postojanjem valjane ponude koja je jedina u okviru procijenjene vrijednosti. U odnosu na navod žalitelja o

sprječavanju pretjeranog formalizma u javnoj nabavi, ističe kako je riječ o okolnostima koje su ostavljene slobodnoj ocjeni naručitelja, uvažavajući sve okolnosti konkretnog slučaja. Poziva se na presudu VUS-a, Poslovni broj: Usll-28/20-5 od 20. veljače 2020., koja upućuje kako je stroga formalnost postupka usmjerena na jednaki tretman svih ponuditelja koji sudjeluju u javnoj nabavi.

Članak 293. stavak 1. ZJN 2016 propisuje da ako su informacije ili dokumentacija koje je trebao dostaviti gospodarski subjekt nepotpuni ili pogrešni ili se takvima čine ili ako nedostaju određeni dokumenti, javni naručitelj može, poštujući načela jednakog tretmana i transparentnosti, zahtijevati od dotičnih gospodarskih subjekata da dopune, razjasne, upotpune ili dostave nužne informacije ili dokumentaciju u primjerenom roku ne kraćem od pet dana. Stavak 2. istog članka propisuje da postupanje sukladno stavku 1. ovoga članka ne smije dovesti do pregovaranja u vezi s kriterijem za odabir ponude ili ponuđenim predmetom nabave. Stavak 3. istog članka propisuje da ako javni naručitelj u postupku javne nabave ne primjenjuje mogućnost iz stavka 1. ovoga članka, obvezan je obrazložiti razloge u zapisniku o pregledu i ocjeni.

Uvidom u zapisnik o pregledu i ocjeni ponuda utvrđeno je da je naručitelj nakon pregleda i ocjene svih dostavljenih ponuda, u odnosu na sve ponude, uključivo i ponudu žalitelja, u točki 9. Podaci o pojašnjenju ili upotpunjavanju informacija ili dokumentacije, naveo: „Tijekom pregleda i ocjene ponuda, nije bilo potrebe za traženjem pojašnjenja ili upotpunjavanja informacija ili dokumentacije ponude sukladno članku 293. ZJN.“ te je u točki 10. Ponude koje se odbijaju i točki 11. Ponude koje se ne uzimaju u obzir, u odnosu na ponudu žalitelja, naveo: „Uvidom u sadržaj ponude, Naručitelj je utvrdio kako nisu predani katalozi za stavke 39, 40 i 41, a sukladno odredbama Dokumentacije o nabavi, potrebno je sve kataloge predati kao sastavni dio ponude. Uzimajući navedeno u obzir, predmetna ponuda odbija se kao nepravilna u smislu čl. 3. t. 12. važećeg Zakona o javnoj nabavi. Dodatno, Naručitelj ističe kako je riječ o ponudi koja višestruko premašuje procijenjenu vrijednost nabave, čime Naručitelj čak i za slučaj valjanosti predmetne ponude ne bi raspolagao osiguranim sredstvima za prihvaćenje predmetne ponude.“.

Dakle, iz zapisnika o pregledu i ocjeni ponuda je razvidno da je naručitelj u odnosu na ponudu žalitelja odlučio da neće konzumirati svoje pravo koje proizlazi iz izričaja odredbe članka 293. stavak 1. ZJN 2016. Naime, naručitelj je ponudu žalitelja odbio, bez traženja pojašnjenja/dopune iz razloga jer je utvrdio da nisu predani katalozi za stavke 39, 40 i 41, što uostalom žalitelj i ne spori. U odnosu na navod žalitelja da je naručitelj trebao primijeniti članak 293. ZJN 2016, prije svega se ističe kako je primjena instituta pojašnjavanja iz članka 293. ZJN 2016 pravo, a ne dužnost naručitelja. Naime, članak 293. stavak 1. ZJN 2016 dopušta traženje pojašnjenja ako postoje nejasnoće ili nedostaci u dostavljenoj dokumentaciji pri čemu stavak 2. tog članka izričito zabranjuje postupanje koje bi dovelo do pregovaranja u vezi s kriterijem za odabir ponude ili ponuđenim predmetom nabave. Kao što je prethodno u rješenju navedeno uvidom u Zapisnik o pregledu i ocjeni ponude utvrđeno je da su zaprimljene četiri ponude i to ponuditelja AnalyticPharma d.o.o. po cijeni od 500.000,00 eura bez PDV-a odnosno 625.000,00 eura s PDV-om, Sanitaria Dental d.o.o. po cijeni od 1.405.726,01 eura bez PDV-a odnosno 1.628.055,00 eura s PDV-om, odabranog ponuditelja po cijeni od 357.184,50 eura bez PDV-a odnosno 413.667,23 eura s PDV-om te žalitelja po cijeni od 1.041.188,83 eura bez PDV-a odnosno 1.208.982,76 s PDV-om. Također je utvrđeno da je naručitelj kao nepravilne odbio ponudu ponuditelja AnalyticPharma d.o.o. jer nije dostavio jamstvo, ponudu

ponuditelja Sanitaria Dental d.o.o. jer stavke 2., 7. i 13. troškovnika ne ispunjavaju tražene tehničke karakteristike te dodatno iz razloga što je riječ o ponudi koja višestruko premašuje procijenjenu vrijednost nabave, čime Naručitelj čak i za slučaj valjanosti predmetne ponude ne bi raspolagao osiguranim sredstvima za prihvaćenje predmetne ponude te ponudu žalitelja jer nisu predani katalozi za stavke 39, 40 i 41, te dodatno iz razloga što je riječ o ponudi koja višestruko premašuje procijenjenu vrijednost nabave, čime Naručitelj čak i za slučaj valjanosti predmetne ponude ne bi raspolagao osiguranim sredstvima za prihvaćenje predmetne ponude, a rangirao je ponudu odabranog ponuditelja kao jedinu valjanu ponudu. Nadalje, kao što je prethodno istaknuto kriterij odabira ponude je ekonomski najpovoljnija ponuda na temelju kriterija: cijena, 90,00 bodova i rok isporuke, 10 bodova, a procijenjena vrijednost nabave je 360.000,00 eura. U žalbi žalitelj ističe da je ponuda odabranog ponuditelja za 65,69% niža od cijene ponude žalitelja pa je razvidno uzimajući u obzir kriterij ekonomski najpovoljnije ponude da čak i u slučaju kad bi ista bila valjana ne bi bila prvorangirana. Stoga u pravu je naručitelj kada navodi da primjena instituta članka 293. stavak 1. ZJN 2016 koji uslijed konkretnih okolnosti slučaja u naravi ne bi imao nikakvu svrhu ne bi bila u skladu s načelom učinkovitosti javne nabave iz članka 4. ZJN 2016 te bi žalitelja podvrgnula dodatnom angažmanu, koji u konačnici ne bi bio od utjecaja na ishod postupka, za koji ističe kako je određen postojanjem jedne valjane ponude koja je jedina u okviru procijenjene vrijednosti. Prema ocjeni ovog tijela, naručitelj u konkretnom slučaju, uzimajući u obzir sve okolnosti slučaja, nije povrijedio odredbu članka 293. stavak 1. ZJN 2016 time što od žalitelja nije zatražio otklanjanje nedostataka u ponudi, a obrazložio je razlog neprimjene članka 293. ZJN 2016, navodeći da za pojašnjenje/dopunu nije bilo potrebe te dodatno vezano uz ponudu žalitelja da nema osigurana sredstva za prihvat ponude koja višestruko premašuje procijenjenu vrijednost, pri čemu je utvrđeno da tijekom pregleda i ocjene ponuda nisu povrijeđena načela javne nabave, osobito načelo jednakog tretmana budući da naručitelj u predmetnom postupku ni jednog ponuditelja nije pozvao na otklanjanje nedostatka. Slijedom navedenoga, ovaj žalbeni navod je ocijenjen neosnovanim.

Postupajući po službenoj dužnosti temeljem članka 404. ZJN 2016, a u odnosu na osobito bitne povrede postupka javne nabave iz članka 404. stavka 2. toga Zakona, ovo državno tijelo nije utvrdilo postojanje osobito bitnih povreda.

U skladu s navedenim, a temeljem članka 425. stavka 1. točke 3. ZJN 2016, odlučeno je kao u izreci ovog rješenja.

Žalitelj je postavio zahtjev za naknadu troškova žalbenog postupka u iznosu od 1.800,00 eura na ime naknade za pokretanje žalbenog postupka. Sukladno odredbi članka 431. stavka 4. ZJN 2016, u slučaju odbijanja žalbe žalitelj nema pravo na naknadu troškova žalbenog postupka. Stoga je odlučeno kao u točki 2. izreke ovoga rješenja.

UPUTA O PRAVNOM LIJEKU

Protiv ovog rješenja nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor pred Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske u roku od 30 dana od isteka osmog dana od dana javne objave rješenja na internetskim stranicama Državne komisije za kontrolu postupaka javne nabave. Tužba se predaje neposredno u

pisanom obliku, usmeno na zapisnik ili se šalje poštom, odnosno dostavlja u elektroničkom obliku putem informacijskog sustava.

PREDSJEDNICA

Maja Kuhar

MAJA KUHAR
HR-86166416407

Elektronički potpisano: 24.11.2026T11:43:36 (UTC:2026-11-24T10:43:36Z)
Provjera: https://epotpis.rdd.hr/provjera
Broj zapisa: 4e63d207-ade1-4f5f-b26d-d7b1770f6c51

